

Eesti Arst 1922; 12

Urmas Siigur – Eesti Arst

Detsembrinumber algab viimase nii-öelda kaapekakuga Eesti arstide kongressi materjalidest – dr Juhan Luiga ettekandega „Psühopatoloogilised ilmed Suur-Pranglisaare elanikkudes“. „Haiguste liikumise, eriti vaimuhaiguse pärivuse tegurid arvasin kõige paremine hinnata võivat teatava aja järele juurdlust korrates“, mistõttu on autor saare elanikke uurinud 1912. ja 1921. aastal. Ettekandes kirjeldab autor saare asustuse ajalugu ja eluolu ning annab ülevaate „kindlakstehtud psühopaatide üle Pranglisaarel“. „Võrreldes andmeid a. 1912 ja 1921 lugemisest, selgub, et vaheaja vältel on surnud 7 psühopaati, juurde on tulnud 5“, kellest 4 on „saanud haiguse pärivuse teel, üks – alkohoolik – on haige välismõjuritel, kuigi pärivust tema juures täiesti ei saa eitada“. Levinumad diagnoosid olid „*dementia*“, „*degeneratio*“ ja „kurtum“.

Varalahkunud noore kolleegi dr Anna Sossi mälestuse austamiseks avaldab toimetuse käsikirjade seast leitud referaadi „Abortide arvu suurenemine Tartu ülikooli naistekliinikus viimastel aastatel“. „Meil ülikooli naistekliinikus on viimasel ajal (1919/20. a.) kokku 268 aborti juhtumist tähele pandud. Neist oli 5 juhtumist, kus raskejalgsus spetsialistide poolt haigetele tunnistatud elukardetavaks, millistel juhtumistel on haigetele tehtud abort kliinikus. Kõik teised (263 juhtumist) on kliiniku toodud juba alanud abordiga“, kusjuures „kliiniliste äranägemiste järele võib oletada, et kaugelt suurem osa nendest on kunstlikult provotseerit“.

Nagu kirjatükist selgub, on nii abortide arv kui ka nende suhtarv sünnitustesse võrreldes esimese ilmasõja eelsete aastatega oluliselt

suurenenud. Haigete küsitluse põhjal oli põhjuseks „soov vaba olla“, seda ennekõike esimese raseduse ja jõukamatel klassidel pärit naiste puhul. Vallalistel ei olnud „laps seltskonna eelarvamiste tõttu mitte soovitatav“ ja kõige kaaluvam põhjus oli ainealine kitsikus.

Jätkub novembrinumbris alanud Dr Karl Schlossmanni ülevaateartikkel „Tuberkuloosi vastu võitlemise alused“, seekord füüsilise töö rolliga raviprotsessis. „Kauakestev tuberkuloosi ravitsemine on seotud ärakannatamata igavusega. Haigel, kes igavust tunneb, puudub söögiisu ja korralik seedimine, mis tuberkuloosi ravitsemise juures väga tarvilikud faktorid. Reguleeritud töö suudab neid puudusi kiirelt parandada“. Samuti on juttu ödede („visiteerijad öed“) rollist tuberkuloosi vastu võitlemises ning vajadusest harida rahvast hügieeni alal. „Tuberkuloosi taud on hädaohuks niihästi rikkale kui vaesele. Tuberkuloosi vastu võitlemise ja rahva hügieeni protektsiooni alal peavad vennastuma kõikide klasside jõud“.

Johannes Blumbergi, kauaegse Tartu Ülikooli topograafilise anatoomia õppejõu lugu on kubemepiirkonna valutustamisest koos joonisega vastavatest anatoomilistest punktidest. Johannes Blumbergist ja tema erialasest panusest oli pikemalt juttu Eesti Arsti käesoleva aasta veebruarinumbris.

Dr Johannes Riivese (toona Rives), hilisema neuroloogiaprofessori ülevaateartikkel koos kolme haigusjuhuga „Mõned iseäraldused Heine-Medin'i haiguspildis täiskasvanute juures“ on tõvest, mida me tänapäeval teame poliomieliidi ehk lastehalvatusena. Kirjeldatud on sporaadilisi haigusjuhte täiskasvanutel. „Kas meil Eestis Heine-Medini

haiguse epideemiaid on olnud, ei või ma ütelda, kuid närvikliiniku materjali järele otsustades võib tõendada, et selle haiguse juhtumised teiste närvahaigustega võrreldes meil kaunis sagedased on“, võtab autor loo kokku. Nüüd teame öelda, et viimane lastehalvatuse puhang Eestis oli 1958. aastal ja alates 1962. aastast ei ole meil seda haigust enam registreeritud.

Tartu Ülikooli lastekliiniku juhataja dr Aadu Lüüs annab artiklis „Lastekliinikud ja lastekaitse Saksamaal“ põhjaliku ülevaate oma õpireisist. Selle käigus külastas ta kümme-konda lastehaiglat ja rinnalaste asutust ning stažeeris pikemat aega ka Breslau lastekliiniku laboris. Ajastu hõngu annab edasi vahest järgmine kirjeldus „rinnalaste surevuse vastu võitlemise asutusest“ keisriproua Auguste Viktoria majast Berliinis: „Asutus on kõige suurema komfordiga – viimane sõna teaduses ja tehnikas – sisse seatud. Majal on oma suur Röntgeni kabinet, suured ja hästi varustatud laboratooriumid, biokeemiline, füsioloogiline ja patoloogioanatomiline ja suur raamatukogu. Edasi on majal suur, ilus piimaköök ja eeskujulik piimalehmade laut 9 loomaga“.

Peale eeltoodu leiab detsembrinumbrist veel kokkuvõtted Tartu Eesti Arstide Seltsi ja sõjaväearstide teaduslike koosolekute protokollidest, põhjaliku ülevaate dr Albert Valdese kaitstud väitekirjast, mitmete erialade uudiskirjanduse tutvustusi ning jooksvat kroonikat. Number lõpeb „Indexi“ ehk aasta sisukorraga, kus aasta jooksul ilmunu rubriikide kaupa koos ja viidatud.

Eesti Arsti 1922. aasta detsembrinumber on leitav Eesti Arsti kodulehelt <https://eestiart.ee>.